

Nur en la jaro 1942 oni atentigis la aŭtoritatojn de Britujo pri ĉi tiu rimarkinda mortigilo de parazitaj. Sciencistoj eksperimentis pri ĝi dum konsiderinda tempo, kaj trovis, ke la faritaj rilate al ĝi pretendoj ja estas pravaj. Fine la substanco, kiun oficisto de la brita departemento por la provizado en la jaro 1943 pro mallongeco nomis D.D.T., grandskale fabrikiĝis kaj efike uziĝis kontraŭ la teruraĵo de ĉiaj armeaj ekspedicioj — la pedikoj.

La pedikoj estas la ĉefaj portantoj de la tifo, kaj en la pasinteco multaj bataloj malgajniĝis, ĉar la armeoj malfortiĝis kaj malplimultiĝis pro ĉi tiu terura malsano. Kiam la britaj armeoj enmarŝis en la urbegon Napolo, ili trovis, ke en la plej multaj kvartaloj furiozas la tifo. Kvazaŭ lavango proksimega la morto ŝajnis minaci la urbegon. Se oni ne tuj uzus rigorajn rimedojn, oni ne povus esperi malhelpi, ke ĝi sin ĵetegu sur la urbegon. Oni kiel eble plej rapide sendis al Napolo provizon de la pulvoro D.D.T., kaj oni zorgeme kontrolis preskaŭ ĉiun loĝanton de la urbego, por certigi, ĉu ĉe li aŭ ŝi troviĝas pedikoj, aŭ ne. Se oni trovis eĉ unu tian insekton, aŭ markojn de mordvundetoj kaŭzitaj de tiaj insektoj, oni tuj polvumis la homojn per D.D.T.; se oni trovis multajn insektojn oni polvumis ilin plurfoje.

Oni tiel polvumis entute pli ol 1,300,000 homojn. Oni kuracis tiujn, kiuj estis jam suferantaj de la tifo kaj tiel haltigante ĝian disvastiĝon, oni malvastigis la plagon, kaj fine ĝin venkis.

Sendube la tuja kaj grandskala uzado de D.D.T. en Napolo forigis gravegan, disvastigitan kaj mortigan epidemion. Nuntempe ĉiu ĉemizo en la brita kaj usona armeoj estas saturita per D.D.T. Ĉi tiu procedo kaŭzis, ke oni tiel malofte aŭdis dum la lastatempa milito pri la antaŭe timegata tifo. La eltrovo de D.D.T. ne rezultis el la laboro de unu sola kemiisto. Oni povus mencii multajn nomojn, — la nomojn de svisaj, usonaj kaj britaj sciencistoj, — sed la pli multaj el tiuj homoj ne estas fame konataj, kaj oni ne donis al ili la honoron, kiun ili meritas.

La sintezo de D.D.T. povas esti en certa senco nomata la malo de la fendado de atomoj. Ĝi estas ekzemplo de la konstrua uzado de atomoj por esti molekulojn — por la profito de la homaro. Kredeble ni ĉiuj baldaŭ familiare konos D.D.T.-on, kaj profitos el ĝia uzado. Niaj ĉambroj, penike aŭ spruce traktitaj per solvaĵo de D.D.T. estas senigataj de muŝoj kaj tineoj. Jam ne ruinigos niajn vestojn la tineaj larvoj. Oni povos almenaŭ forigi cimojn el malnovaj domoj, en kiuj ili svarmas, kiel ankaŭ blatojn, formikojn kaj eĉ pli malbonajn plagojn. Jam ne minacos niajn terpomokampojn la difektego, kiun kaŭzus al ili la timegata skarabo de Kolorado, kaj en la nova scienca epoko, kiu nun komenciĝas, multaj aliaj plagoj de niaj kampoj kaj ĝardenoj sendube estos tute forigataj.

D.D.T.

Dum 1945 eksperimentoj estis farataj de la Oficejo de Malario-Esplorado en Britujo pri la rezulto de la konstanta subakva liberigo de DDT en rivereto enhavanta larvojn de la moskito (*Anopheles*).

La koncerna rivereto havis malrapidan sed senĉesan fluadon. Ĝi ne enhavis vegetaĵaron, sed ĝiaj bordoj estis abunde kovritaj de herboj, kiuj donis bonegan protektadon al moskitaj larvoj. La supraĵo havis maldikan ĝis preskaŭ dikan tavolon de ŝaŭmo, kiu moviĝis de la vento.

Oni scias ke ĉi tiu rivereto estis regula, multnaska bredejo dum pasintaj jaroj. Oni preparis bulojn, fandante p-diklorobenzenon kaj aldonante solvaĵojn de DDT, kaj emulsiilojn kaj DDT-on en la kristala stato, kaj kirlante ĝis komenciĝanta solidiĝo, kiam oni enmetis metalfadenojn por faciligi la fikson de la buloj en la akvo. Oni provis diversajn miksaĵojn. Tipa bulo havis da p-diklorobenzeno 475 mililitrojn, 20 gramojn da DDT kaj 25 mililitrojn da 7 %-a solvaĵo de DDT en motoroleo. Oni provis ĉiun el la produktaĵoj en aparta parto de la rivereto kun meza longeco de 50 metroj kaj meza larĝeco de 2 metroj. La buloj estis fiksatataj je la 26a de junio.

Spite de neordinaraj kaj oftaj someraj pluvoj, rimarkinda malpliigo de l' moskitaj larvoj estis observata. La buloj diseriĝis malpli ol 50 %-e dum periodo de 3½ monatoj. Ili okaze subherbiĝis kaj oni devis liberigi ilin. Kie la vento forblovis la ŝaŭmon kaj la supraĵo estis pura, tie la DDT pli efikis por malebligi disvolvon de la moskitolarvoj laŭlonge de herbaj bordoj.

La rezultoj de ĉi tiu eksperimento montris la eblon kontraŭbatali moskitojn per kontinua liberigado de DDT.

(Laŭ *Public Health Reports* — Aŭgusto 1946).

53:413.164=089.2

DISKUTO PRI TERMINOJ.

Tensio. Ĉi tiu vorto, laŭ Plena Vortaro, montras elektran potencialan diferencon. Mi mem uzas ĝin ankaŭ en aliaj sencoj, parolante pri „surfaca tensio” kaj „adhera tensio”; ankaŭ pri „vaportensio”.

Prof-o Burgers proponas uzi la vorton „tensio” nur en la senco de „etenda streĉo”, „tirstreĉo”. La origino de la vorto ja estas trovebla en la latina „tendo” (= mi streĉas). Tial li kondamnas tiel la uzon de la vorto tensio kun la signifo de potenciala diferenco, por kiu kazo, lia-